

BIOLOGIYANI FANINI O‘QITISHDA NOAN’ANAVIY DARSLARNING AHAMIYATI

Jumanazarova Nigora Ruzimovna

UrDU Tabiiy fanlar fakul’teti “Biologiya” kafedrasida o‘qituvchisi

Annotatsiya: Bu maqolada davlat taraqqiyotining hozirgi bosqichida ta’lim sohasida modernizatsiya amalga oshirilayotgan ishlar, zamonaviy ta’limni shakllantirish, birinchi navbatda, shaxsni rivojlantirish va shakllantirish vositasi bo‘lib xizmat qilishi mumkin bo‘lgan o‘qitishning yangi usullari, shakllari va texnologiyalari haqida ma’lumotlar keltirilgan.

Kalit so‘zlar: zamonaviy maktab, ta’lim, noan’anaviy, o‘qish, biologiya.

Аннотация: В данной статье речь идет о модернизации образования на современном этапе развития государства, формировании современного образования, и в первую очередь о новых методах, формах и технологиях обучения, которые могут служить средством развития и становления личности. информация предоставлена.

Ключевые слова: современная школа, образование, нетрадиционное, учеба, биология.

Abstract: This article is about the modernization of education at the current stage of the state's development, the formation of modern education, and first of all, new methods, forms and technologies of teaching that can serve as a means of personal development and formation. information is provided.

Key words: modern school, education, non-traditional, study, biology.

Zamonaviy maktabning shaxsga yo‘naltirilgan ta’limda, biologik ta’limda tizimli faoliyat yondashuvini amalga oshirish o‘quvchilarning ob’ektlar va tabiat hodisalarini o‘rganishda ijodiy, kognitiv faolligini nazarda tutadi. So‘nggi paytlarda o‘qituvchilar o‘quvchilarning maktabga istaksiz borishlari, darsda o‘qishga qiziqish bildirmasliklari va ko‘pchilik uy vazifalarini bajarmasliklari kabi salbiy ta’sirlarga tobora ko‘proq duch kelishmoqda. Ta’limni tashkil etishning bir shakli sifatida noan’anaviy darslar o‘quvchilarning o‘rganishga barqaror qiziqishini rivojlantirishga yordam beradi; kognitiv, tadqiqot aloqalarini shakllantirish,

tashkiliy malakalar; bolalarga hissiy ta'sir ko'rsatadi, buning natijasida ular kuchliroq, chuqurroq bilimlarni rivojlantiradilar.

O'qituvchilar turli yo'llar bilan o'quvchilarni kognitiv ishlardan chetlashtirishni to'xtatishga harakat qilishdi. Ommaviy amaliyot muammoning kuchayishiga nostandart darslar bilan javob berdi.

Asosiy maqsad – o'quvchilarning o'quv ishlariga qiziqishini uyg'otish va qo'llab-quvvatlash. Bu o'qituvchilarning umumta'lim maktabining o'quvchilar shaxsini rivojlantirish bilan bog'liq yangi maqsadlariga, maktab o'quvchilariga befarqlik va ochiq zerikishga sabab bo'lgan darslarni o'tkazishning belgilangan tartibiga munosabati edi. 20-asrning 70-80-yillarida noan'anaviy darslar maktab amaliyotiga kirdi, bu keyingi yillarda keng tarqaldi.

“Noan'anaviy dars” atamasi I.P.Podlasy tomonidan fanga kirib kelgan. I.P.Podlasyning ta'rifiga ko'ra, noan'anaviy dars - bu 'noan'anaviy tuzilishga ega bo'lgan kutilmagan o'quv mashg'uloti”. L.V.Jarova ta'rifiga ko'ra “Noan'anaviy darslar - bu maqsad, tashkil etish shakli, usullari va mazmuni bo'yicha oddiy darslardan farq qiladigan darslar”.

G.K.Selevko noan'anaviy dars shakllarini “texnologiyalar” sifatida ko'rib chiqishni taklif qiladi. U “noan'anaviy dars texnologiyalari” atamasini qo'llaydi va ularni “klassik texnologiyalarni takomillashtirish asosida” deb tavsiflaydi.

T.I.Timoshenko shunday deb yozadi: “Noan'anaviy darslarning mavjudligining o'zi darsni tashkil etishning bunday turlarini e'tiborsiz qoldirmaslik kerakligini ko'rsatadi. Aksincha, noan'anaviy darsni pedagogik hodisa sifatida sinchiklab o'rganish, uni ilmiy asoslab berish, ma'rifiy targ'ibot yo'li bilan o'qituvchi va o'quvchilarni ijodiy rag'batlantirish zarur”.

Mavzu bo'yicha umumiy darslar tizimida noan'anaviy darsning o'rni o'qituvchi tomonidan o'quv materialining mazmuni, o'quvchilarning tayyorgarlik darajasi va o'rganish qobiliyati, ularning yosh xususiyatlari va qiziqishlari, o'quv materiallarining mavjudligi va o'qituvchining o'zi tajribasiga qarab belgilanadi.

Darsning noan'anaviy shakllaridan, eng avvalo, o'quvchilarning darsdagi faolligini faollashtirish orqali o'quv-tarbiya jarayoni samaradorligini oshirish uchun foydalaniladi. Darslar nafaqat o'quvchilarning o'rganilayotgan fanga qiziqishini oshirish, balki ularni rivojlantirish imkoniyatini ham beradi.

Ijodiy mustaqillik, turli, eng noodatiy bilim manbalari bilan ishlashga o'rgatish. Nostandart darslar sinfda yangi materialni o'rganishning turli usullarini qo'llash

orqali o'quvchilar uchun uy vazifalarini ortiqcha yuklashni bartaraf etish uchun cheksiz imkoniyatlarni o'z ichiga oladi. Talabalar uchun darsning noan'anaviy shakllari boshqa psixologik holatga o'tishni, boshqa muloqot uslubini, ijobiy his-tuyg'ularni, o'zini yangi sifatda his qilishni anglatadi, yangi vazifa va mas'uliyatni anglatadi. An'anaviy bo'lmagan dars shakllari ko'ngilochar elementlarni kengroq kiritish imkonini beradi, bu esa fanga qiziqishni oshiradi.

Noan'anaviy darslar - bu sizning ijodkorligingiz va shaxsiy fazilatlaringizni rivojlantirish, bilimlarning rolini qadrlash va amaliyotda qo'llanilishini ko'rish, turli fanlarning o'zaro bog'liqligini his qilish imkoniyatidir.

Noan'anaviy darslarning o'ziga xos xususiyatlari o'qituvchilarning talabani hayotini diversifikatsiya qilish istagida yotadi: kognitiv muloqotga, darsga, maktabga qiziqish uyg'otish; bolaning intellektual, motivatsion, hissiy va boshqa sohalarni rivojlantirishga bo'lgan ehtiyojini qondirish. Bunday darslarni o'tkazish ham urinishlarni namoyish etadi.

o'qituvchilar darsning uslubiy tuzilmasini qurishda shablondan tashqariga chiqishlari. Va bu ularning ijobiy tomoni O'quv jarayonida nostandart dars shakllari yuqori darajada samarali bo'lishiga qaramay, ularning kamchiliklari ham mavjud. Quyidagi kamchiliklarni ta'kidlash mumkin:

- spontanlik va tizimsiz foydalanish. Istisno faqat ma'ruza-seminar tizimining darslarini tashkil qiladi;
- ijobiy o'zgarishlar prognozining etishmasligi - shakllanayotgan bilim va ko'nikmalar sifatining o'sishi, o'quvchilarning rivojlanishidagi siljishlar, ularning rivojlanish imkoniyatlari;
- reproduktiv ta'lim texnologiyalarining ustunligi. Ta'lim jarayonini tashkil etish shakliga e'tibor qaratiladi, uning tematik mazmuniga emas;
- ba'zi darslarni o'quv materiallari bilan ortiqcha yuklash. Bu, ayniqsa, integratsiyalashgan darslar, o'quv konferentsiyalari va ba'zan qiziqarli dars shakllariga taalluqlidir;
- umumlashtirish bosqichlari mavjud emas, alohida tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lmagan faktik materiallar bilan ishlash ustunlik qiladi;
- jalb qilingan faktlar talabalar uchun qiziqarli, lekin ular ta'lim va rivojlanish og'irliki ahamiyatsizdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. Абасов, З.А. Познавательная активность школьников: [Текст] / Советская педагогика. - 1989. - № 7. - С. 40-43.
2. Амонашвили, Ш.А. Размышления о гуманной педагогике: [Текст] - М.: Изд-во Дом Шалвы Амонашвили, 1996. - 496 с.
3. Ананьев, Б.Г. Избранные психологические труды: [Текст] в 2 томах. Человек как предмет воспитания. - М.: Педагогика, 1980. - Т.2. - 287с.
4. Аникеева, Н.П. Воспитание игрой: [Текст] -М.: Просвещение, 1994. - 240с.
5. Бадмаев, Б.Ц. Психология в работе учителя: [Текст] 1-2 ч. М., 2000.- 215с.
6. Боголюбов, Л.Н. Урок в обществоведческом курсе: [Текст] / обществознание в школе. № 2, 1998.
7. Божович, Л.С., Славина, Л.И. Психологическое развитие школьника и его воспитание: [Текст] - М.: Знание, 2009. - 96с.

Research Science and Innovation House